

Педагогічні науки

УДК 373:811.11

Гладка Ірина Анатоліївна

*доцент кафедри методики викладання іноземних мов та світової літератури
Український державний університет імені Михайла Драгоманова*

Hladka Iryna

*Associate Professor of the Department of
Teaching Methods Foreign Languages and World Literature
Dragomanov Ukrainian State University*

Романюк Вікторія Леонідівна

*старший викладач кафедри мовної підготовки
Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту*

Romaniuk Viktoriia

*Senior Lecturer of the Department of Language Training
Institute of Public Administration and Research in Civil Protection*

Гончарова Тетяна Володимирівна

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та перекладу
Національний авіаційний університет*

Honcharova Tetiana

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Foreign Languages and Translation
National Aviation University*

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У
ПРОЦЕСІ ОВОЛОДІННЯ СТУДЕНТАМИ 1 КУРСУ АНГЛІЙСЬКИМ
ПИСЕМНИМ МОВЛЕННЯМ**

**FEATURES OF THE USE OF INTERNET TECHNOLOGIES IN THE
PROCESS OF MASTERING ENGLISH WRITTEN SPEECH BY
STUDENTS OF THE 1ST COURSE**

***Анотація.** У статті розглянуті питання, пов'язані з навчанням студентів-філологів англomовного писемного мовлення; охарактеризовані можливості Інтернет-технологій; визначені сайти, які спрямовані на навчання писемного мовлення; подано перелік умінь та навичок, якими повинні оволодіти студенти-філологи згідно з програмою підготовки бакалаврів; наведені приклади окремих завдань з використанням Інтернет-технологій. Беззаперечним залишається той факт, що одним із провідних завдань закладів вищої освіти є якісна підготовка майбутніх фахівців до здійснення професійної діяльності. А тому успіх у досягненні цієї мети гарантований за умови систематичної практики іношомовної комунікації не лише в усній, а й у письмовій формі, організованої на основі використання можливостей Інтернет-технологій.*

***Ключові слова:** інтернет-технології, методичний потенціал інтернет технологій, цифрові технології, писемне мовлення, компетентність у письмі, аудиторне та дистанційне навчання, змішана (комбінована) форма навчання, заклади вищої освіти (ЗВО), студенти-філологи.*

***Summary.** The article deals with issues related to the teaching of philology students in English-language writing; characterized capabilities of Internet technologies; identified sites that are aimed at teaching written communication; a list of abilities and skills that philology students must master according to the*

bachelor's training program is provided; examples of individual tasks using Internet technologies are given. The fact remains indisputable that one of the leading tasks of higher education institutions is the high-quality training of future specialists for professional activities. And therefore, success in achieving this goal is guaranteed under the condition of systematic practice of foreign language communication not only orally, but also in written form, organized on the basis of using the possibilities of Internet technologies.

Key words: *Internet technologies, methodological potential of Internet technologies, digital technologies, written communication, competence in writing, classroom and distance learning, mixed (combined) form of education, higher education institutions (HEIs), students-philologists.*

Постановка проблеми. Володіння іноземною мовою сьогодні є одним із базових завдань професійної підготовки в сучасному закладі вищої освіти, тому що наявність у студентів іншомовної компетентності в письмі забезпечує можливість їх участі в професійній, міжнародній загальнокультурній комунікації для задоволення професійних потреб, реалізації особистих і ділових контактів, а також подальшої професійної самоосвіти та самовдосконалення.

Наразі «Іноземна мова» є не просто загальноосвітньою дисципліною, а базовим курсом, що сприяє особистісному і професійному зростанню майбутнього фахівця, тому вивчення названого курсу є необхідним і для формування іншомовної компетентності в письмі.

Відомо, що в основі моделі формування іншомовної компетентності в письмі лежить послідовність цілеспрямованих, узгоджених дій викладача і студентів на певних чотирьох етапах вирішення конкретних освітніх завдань: підготовчого, технологічного, оцінно-рефлексивного, коригувального. При

навчанні письма та писемного мовлення інтернет-технології сприяють оволодінню вміннями репродуктивного письмового мовлення на основі використання шаблонів документів; навчанню творчого писемного мовлення з використанням програм автоматичного створення текстів; довідково-інформаційній підтримці у процесі написання тексту. Інтернет надає виняткову можливість для оволодіння засобами професійно орієнтованого спілкування у письмовій формі, надаючи можливість студентам вступати у професійно орієнтовану письмову комунікацію в режимі реального часу, поринаючи в автентичну ситуацію професійно орієнтованого діалогічного спілкування у письмовій формі. При цьому діяльність із створення письмового тексту буде обмежена рамками конкретного акту комунікації, що поєднує у собі особу адресата, ситуацію комунікації та мету створення повідомлення.

Аналіз останніх досліджень та публікації. Проблему використання Інтернет-технологій у навчанні іноземних мов досліджували такі вітчизняні вчені, як: П. Асоянц, Т. Коваль, Н. Муліна, П. Сердюкова, О. Тарнопольський, Н. Чемерис та зарубіжні – Т. Аптон, П. Бракамонте, К. Х. Брючер, М. П. Коллинс та інші.

Питання англомовного писемного мовлення знаходилися в центрі уваги таких науковців, як: О. Бецько (класифікація видів письма та роль викладача у формуванні навичок письма), О. Лубянова (психолого-педагогічні особливості формування англомовної писемної комунікативної компетентності), Г. Луканська (англомовне академічне письмо), І. Палесіка (використання інформаційних новітніх технологій у процесі формування навичок письма), Т. Дафферн та Н. Макензі (теоретичні перспективи і стратегії викладання письма), А. Алгонаїм та Л. Іннес-Браум (експліцитний зв'язок читання і письма у ракурсі вивчення англійської мови).

Формулювання цілей статті. Мета статті – проаналізувати методичний потенціал інтернет технологій для формування компетентності в письмі на практичних заняттях з англійської мови студентів-філологів 1 курсу.

Методи дослідження. У процесі роботи над статтею нами було використано комплексний метод дослідження, до складу якого входять теоретичний аналіз педагогічної, психолого-педагогічної і лінгводидактичної літератури з досліджуваної теми, а також загальнонаукові методи дослідження: спостереження, опитування, індивідуальна бесіда, яка формує експеримент, та методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу. Наразі Інтернет виступає як якісно нове медіа, поєднуючи у собі вже всі існуючі (відео, текст, аудіо, графіку). Термін «цифрові технології» у межах теорії навчання мов означає всі види технологій, пов'язані з використанням комп'ютерів і портативних електронних пристроїв (планшетів, смартфонів тощо). До цифрових технологій належать електронні інструменти, пристрої, системи та ресурси, які виробляють, зберігають або обробляють інформацію у різних форматах.

У запропонованій статті під мультимедійними та цифровими технологіями ми розуміємо широкий спектр інструментів та ресурсів, що містять інформацію, представлену в різних форматах, на базі комп'ютерних та мобільних технологій. У терміні «цифрові технології» ми вбачаємо такі поняття, як комп'ютерні, інформаційні, інформаційно-комунікаційні та телекомунікаційні технології. Сьогодні більшість дослідників визнають, що мультимедійні та цифрові технології мають величезний дидактичний і методичний потенціал [1, с. 50].

Ці технології використовуються у навчанні мови за різних форм організації діяльності студентів, таких як аудиторна робота; позааудиторна робота; дистанційне навчання та змішане, або комбіноване, навчання, що

містить елементи аудиторного та дистанційного. Варто зазначити, що змішане навчання (*blended learning*) на сьогоднішній день вважається найперспективнішою формою навчання іноземних мов. При коректному використанні воно дозволяє поєднувати безпосереднє спілкування з викладачем і групою та застосування інтернет цифрових технологій на аудиторних заняттях з метою організації самостійної роботи та формування компетентності у письмі за допомогою електронних засобів комунікації.

Мультимедійні та цифрові інтернет ресурси у навчанні іноземних мов (далі – ІМ) можуть виконувати наступні **функції**: *навчальну* (використовується для презентації мовного матеріалу); *тренувальну* (використовується для відпрацювання навичок та розвитку комунікативних умінь, у тому числі й письма); *контролюючу* (використовується для контролю сформованості навичок та умінь написання інформації різних жанрів); *комбіновану* (поєднує у собі елементи зазначених вище функцій) [2, с. 25].

Інтернет-технології мають широкі можливості для підвищення ефективності навчання іноземних мов та формування компетентності у письмі. Використання різноманітних ресурсів мережі Інтернет сприяє вирішенню **комплексу завдань**, серед яких є:

- доступ до автентичної інформації (текстів, відео- та аудіоматеріалів тощо);
- сайти іншомовних газет (наприклад, The New York Times, Washington Post тощо), різних порталів (YouTube, BBC World Service, CNN World News тощо);
- онлайн-спілкування з носіями мови: сайти для вивчення і практики іноземної мови (наприклад, LinguaLeo, Italki тощо);
- онлайн-навчання іноземної мови (освітні інтернет-портали, дистанційне навчання, вебінари);

- доступ до навчальної та довідкової інформації: електронних словників, енциклопедій, навчальних посібників, довідників (наприклад, Вікіпедія);
- переклад іншомовної інформації для первинного ознайомлення з текстом (наприклад, онлайн сервіси Google Translate);
- тестування на знання іноземної мови у режимі онлайн (пробні тести, пробне тестування TOEFL, тести з аудіювання тощо) [3, с. 203].

Функції інструмента діяльності студента виконують інтернет-сервіси загального призначення, які не передбачають реалізації завдань навчання. До їх складу входять наступні: 1) текстові редактори, які забезпечують технічну підтримку процесу навчання; 2) різні програми типу баз даних та інформаційні ресурси Інтернету, за допомогою яких викладачі та студенти можуть отримати актуальну та вичерпну інформацію з питань, що їх цікавлять; 3) електронна пошта, що забезпечує автентичну письмову комунікацію.

Основні функції Інтернету пов'язані з його послугами, а саме:

1. *Навчально-інформаційними:* книги, методична література, газети, журнали в електронному вигляді; навчальні комп'ютерні програми; електронні бібліотеки, бази даних, інформаційні системи; навчальні електронні книги, довідкові файли, словники, довідники.

2. *Інтерактивними:* електронна пошта (e-mail); електронні телеконференції (usenet); IRC (Internet Relay Chat).

3. *Пошуковими:* довідкові каталоги (Yahoo!, InfoSeek/UltraSmart, LookSmart, Galaxy); пошукові системи (Alta Vista, HotBob, Open Text, WebCrawler, Excite); мегапошукові системи.

4. *Інформаційними ресурсами:* курси дистанційного навчання (для системи підвищення кваліфікації, для ЗВО з окремих дисциплін тощо); курси, програми, призначені для самоосвіти; веб-квести, призначені для навчання; навчальні олімпіади, вікторини, телекомунікаційні проєкти; методичні

об'єднання викладачів; телеконференції для фахівців (викладачів-предметників, директорів, завучів шкіл, ректорів і проректорів ВНЗ та ін.); консультативні віртуальні центри (для викладачів, студентів, аспірантів, студентів, батьків); наукові об'єднання студентів, аспірантів [1, с. 51–52].

Інтернет-ресурси надають безліч можливостей для підвищення якості процесу навчання іноземної мови та самостійної діяльності студентів ЗВО. Використання інтернет-ресурсів дозволяє значно оптимізувати освітній процес і створювати ефективні умови для іншомовної підготовки майбутніх фахівців.

До можливих **видів самостійної роботи** з іноземної мови з використанням інформаційних технологій ми рекомендуємо наступні:

1. *Мовні тренінги з лексики і граматики.* Використання тренінгів допомагає розвивати навички писемного мовлення, перекладу, розширювати словниковий запас, підготуватися до міжнародних іспитів.

2. *Тести вхідного, проміжного та вихідного контролю знань студентів.* Результати тестування вносяться в електронні протоколи, студенти і викладачі можуть ознайомитися з ними в будь-який час.

3. *Проблемно-пошукові завдання на базі Інтернет-ресурсів.* Викладач формулює для студентів певну проблему чи коло проблемних завдань і пропонує механізм для успішної реалізації цієї задачі.

4. *Творчі завдання* (створення міні-презентацій за темами для вибору). Студентам пропонуються теми, за якими впродовж начального семестру вони готують презентації. Викладач надає лише консультативну допомогу щодо змісту, джерел інформації, оформлення та захисту роботи. Результатом є комп'ютерні презентації, виконані у Microsoft Power Point з використанням текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації [4].

Беззаперечним лідером з можливостей використання для формування навичок письма є Інтернет. Як інформаційна система Інтернет пропонує своїм

користувачам безліч інформації й ресурсів. До базового комплексу послуг можуть входити наступні: *електронна пошта (e-mail), телеконференції (usenet), відеоконференції, можливість публікації власної інформації, створення сайтів (Web-site), домашніх сторінок (homepage) і розміщення на Web-сервері, доступ до інформаційних ресурсів аудіо, відео та текстового характеру, довідникові каталоги (Yahoo, InfoSeek/UltraSmart, LookSmart, Galaxy), пошукові системи (Alta Vista, Hot Bob, Google, Open Text, WebCrawler, Excite), розмови в мережі (Chat)*. Усі ці можливості можуть активно використовуватися у процесі вивчення іноземної мови, й завдання викладача полягає у тому, щоб із усього різноманіття інформаційного поля вибрати найефективніші засоби навчання.

Розглянемо деякі з них.

Одним із найбільш очевидних Інтернет-ресурсів при навчанні письма є *електронна пошта*, оскільки за допомогою електронної пошти здійснюється спілкування у віртуальній реальності. Як засіб навчання можна використовувати електронну пошту таким чином:

1. Встановлення дружнього листування.

Щоб знайти партнерів з листування, можна звернутися до таких ресурсів:

1. *TESL-L (computer-assisted language learning sub-branch listserv@cunyvm.cuny.edu/listserv@cunyvm.bitnet) або TESLK-12 (listserv@cunyvm.cuny.edu)*.

2. Письмовий сервер для міжкультурних зв'язків (*Intercultural E-Mail Classroom Connections*), який служить для встановлення листування з різними цілями: виконання спільних проєктів, обговорення нагальних проблем, ведення дискусій.

3. *E-mail for ESL/LINC Students* містить інструкції з використання e-mail, а також посилання на різні корисні ресурси, допомагає знайти друзів з листування, пропонує участь у парних та групових проєктах [5].

Завдяки телекомунікаціям, крім набуття формального мовного досвіду студентів, відбувається й розвиток їх міжкультурної обізнаності. До того ж, не буде помилковим твердження, що на сьогоднішній день використання Інтернет-ресурсів (у тому числі e-mail) – найбільш ефективний та доступний спосіб володіння крос-культурною компетентністю в умовах реального спілкування.

Для підвищення ефективності використання електронної пошти як освітнього прийому слід пам'ятати, що такі завдання мають бути цілеспрямованими. Розглянемо зразковий сценарій дій:

1. Розмістити оголошення про пошук друзів на різних сайтах листування.
2. Написати інформацію про себе.
3. Надіслати кілька повідомлень.
4. Для отримання відповіді в кінці повідомлення слід поставити цікаві для вас питання.
5. Прийняти не менше чотирьох відповідей на повідомлення.
6. Надати повний звіт про виконану роботу: що ви зробили, що вийшло, що ви дізналися, як ви оцінюєте завдання. Додати до звіту свої листи та відповіді на них.

2. Створення спільних навчальних проєктів.

Перед студентами стоїть завдання не просто зібрати інформацію з партнерами з різних куточків земної кулі, а спільно працювати над будь-яким проєктом: вибрати тему, розробити методи дослідження. Тему проєкту можна

вибрати з вже запропонованих на сервері або запропонувати свою і чекати відповідних контактів.

Email ProjectHomePage пропонує дослідити такі проблеми: стрес, харчування, наркотики, влада, вплив реклами на людину, народна медицина, порівняльний аналіз цін на товари у різних регіонах, здоров'я тощо.

Також Інтернет може використовуватися як ефективний додаток для розвитку лексичних і граматичних навичок та умінь, перевірки знань при формуванні компетентності у письмі. Серед них знаходяться всілякі тренувальні лексичні, граматичні, фонетичні вправи, тести на читання, граматику, IQ-тести тощо.

У контексті сучасного навчання іноземна мова, як і всі інші дисципліни, ґрунтується на засадах комунікативності, інтерактивності та автентичності.

Пропонуємо декілька фрагментів практичних занять для формування компетентності у письмі при використанні онлайн-ресурсів.

Фрагмент практичного заняття № 1.

Тема: *"English homes"*.

Мета: Формування навичок розуміння та вживання засобів міжфразового зв'язку.

Вид: Письмово.

Онлайн-ресурс: "Learning Apps.org".

Instruction: Reread the text describing English homes. Find in it some linking words (they are of lexical and pronoun type). Read them aloud.

Висновок: В результаті виконання даного завдання студенти набувають навичок розуміння та вживання засобів міжфразового зв'язку.

Фрагмент практичного заняття № 2.

Тема: *"Literature"*.

Мета: Формування навичок розуміння та вживання засобів міжфразового зв’язку.

Вид: Письмово.

Онлайн-ресурс: “British Council Learn English”.

Instruction: Reread the text, which is the beginning of the story about Robinson Crusoe. Find some linking words of lexical and pronoun type and one of grammar type. Define their functions.

Висновок: В результаті виконання даного завдання студенти розвивають навички розуміння та вживання засобів міжфразового зв’язку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інтернет сприяє реалізації комунікативного підходу у навчанні письмових видів діяльності. Електронна комунікація є чудовою практикою мови, де здійснюється перехід від форми до змісту у бік істинного спілкування та вільного польоту думок. Присутність реальної аудиторії забезпечує підвищення якості письма. Мовлення студентів стає виразнішим, до простих розповідних та описових типів викладу думок додається аргументація.

Іншомовні письмові повідомлення професійної спрямованості в мережі Інтернет (особисте листування, форуми, чати, веб-сайти) стають потенційно доступними користувачам у всьому світі, що значно підвищує відповідальність студента та стимулює його до оволодіння різноманітними технологіями письма, до ретельного обміркування, переписування, коригування тексту.

Реалізація моделі формування іншомовної компетентності в письмі студентів сприяла можливості поліпшення показників особистісно-професійної характеристики іншомовної компетентності у письмі.

Перспективні напрямки подальших досліджень вбачаємо у створенні комплексу завдань для навчання англійського писемного мовлення.

Література

1. Bilbrough N. Dialogue Activities: Exploring Spoken Interaction in the Language Class: Cambridge University Press, 2006. 256 p.
2. Рожкова Н. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій як інноваційного методу в навчанні іноземних мов. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2014. №132. С 24–26.
3. Рашевська Н. В., Семеріков С. О. Інтеграція MLE-Moodle в систему дистанційного навчання Moodle. *Новітні комп'ютерні технології*. К.: Мінрегіон України. 2012. Том 10. С. 203-208.
4. Колядич Ю. В. Інтерактивна організація процесу навчання англійського писемного мовлення. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 51. С. 56-58. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/908269.pdf> (дата звернення: 27.11.2023).
5. Сторожук С. Д. Формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій: дис.... канд. пед. наук: 13.00.02. Дніпро, 2020. 361 с.

References

1. Bilbrough, N. (2006). Dialogue Activities: Exploring Spoken Interaction in the Language Class: Cambridge University Press.
2. Rozhkova, N. (2014). Vykorystannia informatsiino-kompiutrynykh tekhnolohii yak innovatsiinoho metodu v navchanni inozemnykh mov [The use of information and computer technologies as an innovative method in teaching foreign languages]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky*, 132, 24-26 [in Ukrainian].

3. Rashevskaya, N. V., & Semerikov, S. O. (2012) Intehratsiia MLE-Moodle v system dystantsiinoho navchannia Moodle [Integration of MLE-Moodle into the Moodle distance learning system]. *Novitni kompiuterni tekhnologii*. K.: Minrehion Ukrainy, 10, 203-208 [in Ukrainian].
4. Koliadych, Yu. V. (2018). Interaktyvna orhanizatsiia protsesu navchannia anhliiskoho pysemnoho movlennia [Interactive organization of the process of teaching English written speech]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*, 51, 56-58. Retrieved from <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/908269.pdf> [in Ukrainian].
5. Storozhuk, S. D. (2020). Formuvannia pysemnoi komunikatyvnoi komptntnosti maibutnikh vykladachiv anhliiskoi movy na osnovi proiektnykh tekhnologii [Formation of written communicative competence of future teachers of the English language on the basis of project technologies]. *Candidat's thesis*. Dnipro [in Ukrainian].